

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO VAASAN YLIOPISTON VUODEN 2008 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston taloudellisuus ja tuottavuus ovat kohentuneet edellisestä vuodesta erityisesti perustutkintokoulutuksen osalta mikä selittyy osin tutkinonuudistukseen liittyvän siirtymäajan päättymisellä. Jatkotutkintotuottavuus voisi olla parempi, vaikka pienissä määrissä on vuosittaista vaihtelua.

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotto- ja kannattavuustavoitetta ei saavutettu. Yliopiston liiketaloudellinen maksullinen palvelutoiminta on vähentynyt useana vuotena peräkkäin. Yliopisto analysoi pudotuksen johtuvan edellisten vuosien tapaan heikosta talouden yleistilanteesta. Yhteisrahoitteisen toiminnan määrä väheni 35 % edelliseen vuoteen verrattuna. Heikkoa kehitystä selittää yliopiston kannalta tärkeän rakennerahastokauden vaihtuminen. Yliopiston täydentävän rahoituksen määrä ei ole oleellisesti edellisestä vuodesta muuttunut ja sen osuus on matalalla tasolla kansallisessa vertailussa. Myönteistä on Suomen Akatemian rahoituksen lisääntyminen, vaikka samaan aikaan Tekesin rahoitus on vastaavasti vähentynyt.

Yliopisto toimii osana Vaasan korkeakoulukonsortiota, jonka yhteydessä jatketaan alueella toimivien korkeakoulujen yhteistyön kehittämistä tavoitteena synergian saavuttaminen, päällekkäisten toimintojen vähentäminen ja vaikuttavuuden vahvistaminen. Vaasan ammattikorkeakoulun kanssa solmitun yhteistyösopimuksen tavoitteena on strategisesti ja tavoitteellisesti ohjattu korkeakoulukokonaisuus. Palosaaren kampusalueen ja sinne sijoittuvien yhteisten toimintojen myötä korkeakouluilla on mahdollisuus tarjota opiskelijoille ja henkilökunnalle parempia palveluja. Yliopisto on solminut yhteistyösopimuksen myös Åbo Akademin kanssa.

Yliopiston aloitti asiakkuteensa yliopistojen palvelukeskus CERTIAssa talous- ja henkilöstöhallinnon osalta vuonna 2008.

Tavoitteena oleva korkeakoulujen profiloituminen ja kunkin korkeakoulun erityispiirteiden korostaminen ei vielä näy koulutuksellisten päällekkäisyyksien karsimisena. Erityisesti tekniikassa ja energia-alalla koulutuksen tarjontaa on korkeakouluissa liikaa suhteessa alueen väestöön, mikä aiheuttaa yksiköissä vetovoimaongelmia ja hajauttaa voimavaroja tarpeettomasti.

Yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyötä tulee kehittää siten, että toiminta tukee kummankin korkeakoulusektorin vahvuuksia ja ottaa huomioon valtakunnallisen rakenteellisen kehittämisen linjaukset.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopisto sijoittaa vaiheittain opetus- ja tutkimushenkilökunnan tehtävät neliportaiseen uramalliin vuoden 2010 alkuun mennessä. Yliopistosta tuli vähän kansainvälisesti vertaisarvioituja tieteellisiä julkaisuja. Yliopiston tutkimuksen merkitys on yritysrajoitettuna ja aluetoiminnan aktivoimisessa. Tutkimusalueita on paljon yliopiston kokoon nähden.

Tohtorintutkintotavoitteen saavuttamisaste oli 75 %. Teknistieteellisellä alalla oli toinen peräkkäinen tohtoriton vuosi. Väittelijöiden mediaani-ikä on kaukana tavoitteesta. Yliopisto on mukana 13 tutkijakoulussa. Ulkomaalaisten tutkijakoululaisten osuus ylitti tavoitteen.

Myönteinen kehitys samana keväänä tai edellisenä syksynä toisen asteen päättäneiden osuuden kasvattamiseksi yliopistojen uusista opiskelijoista kääntyi valtakunnallisella tasolla laskusuuntaiseksi.

Tutkinno uudistuksen siirtymäaikaan kuuluvilla aloilla suoritettiin ylempiä korkeakoulututkintoja selkeästi yli tavoitteen. Sen sijaan teknistieteellisillä aloilla läpäisy on edelleen heikko. Alempia tutkintoja suoritettiin aikaisempaa selvästi enemmän mutta tulos jäi vielä hieman tavoitteesta. Yliopisto on jatkanut harjoittelun kehittämistä ja ohjausta.

Yliopisto on kehittänyt laadunvarmistusjärjestelmäänsä määrittelemällä laadunvarmistuksen tavoitteet, laatupolitiikan sekä toiminnanohjausmallin. Opiskelijoilta ja valmistuneilta kerättyä palautetta hyödynnetään opetuksen kehittämisessä.

Yliopisto on tukisäätiönsä kautta osakkaana kahdessa SHOKissa. Yrittäjyyden edistäminen sekä koulutus- ja tutkimusyhteistyö yritysten kanssa sopivat hyvin yliopiston profiiliin. Tutkimustulosten hyödyntämiseksi yliopisto tekee alueellista yhteistyötä.

Yliopistolla on korkeakoulukeksintölain edellyttämät menettelyt sekä tutkimustulosten hyödyntämistä koskevat periaatteet. Yliopistolla on yhteistyökumppanuudet keskeisten välittäjäorganisaatioiden kanssa tutkimustulosten hyödyntämisessä. Tärkeänä tukitoimena keksintöjen ja ideoiden edistämisessä on Tekesin TULI-rahoitus (tutkimuksesta liiketoimintaa). Yliopistolle tehtiin 19 keksintöilmoitusta.

Yliopistossa täydennyskoulutuksen opiskelijamäärä on laskenut, mutta avoimen yliopisto-opetuksen osallistujamäärä ei valtakunnallisesta trendistä poiketen ole laskenut.

Työn luonteen perusteella määräaikaissa palvelussuhteissa olleiden määrä on laskenut yliopistoissa.

Yliopiston tulee edistää opiskelijavalintoja siten, että siirtyminen toiselta asteelta yliopistoon nopeutuu. Yliopiston tulee ryhtyä toimenpiteisiin vetovoiman parantamiseksi, jotta koulutukseen hyväksytyt ottavat opiskelijapaikan vastaan ja suorittavat tutkinnon. Teknillistieteellisen alan tutkintotavoitteiden saavuttamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yliopiston tulooe liikkuvuuden edistämisen lisäksi varmistaa opintoprosessin ja tutkijakoulutuksen aikana monipuolisten kansainvälisten valmiuksien syntyminen.

Yliopiston tulee kehittää edelleen jatkokoulutukseen pääsyn kriteereitä ja tutkijankoulutusta osana yliopiston laatuja järjestelmää tavoitteena entistä suunnitelmallisempi ja ohjattu, määräaikaisten jatkokoulutus. Yliopistosta väittelevien mediaani-ikä tulee laskea lähemmäksi tavoitetta.

Yliopiston tulee varmistaa avoimen yliopisto-opetuksen ja erillisten opinto-oikeuksien tarjonnan, opinto-ohjauksen ja tiedotuksen avulla, ettei työikäisen aikuisväestön tutkinnon osien suorittamistarve suuntaudu epätarkoituksenmukaiseen tutkinto-opiskeluun. Omaehtoisen tarjonnan lisäksi tutkinnon osien saatavuutta parannetaan myymällä erityisesti kelpoisuuden tuottavaa koulutusta täydennyskoulutuksena työnantajille.

Yliopiston tulee tarkastella säännöllisesti määräaikaisten palvelussuhteittensa kehitystä ja vähentäviä toimenpiteitä tulee jatkaa. Erityistoimia tulee kohdistaa ikääntyvän henkilöstön työkyvystä ja jaksamisesta huolehtimiseen työurien pidentämiseksi ja osaamispotentiaalin säilyttämiseksi.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopiston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rakenne noudattaa opetusministeriön mallia tilinpäätöksestä yliopistoille. Yliopiston toimintakertomus sisältää tilinpäätösmallin mukaisia toteumatietoja ja tunnuslukuja, joita on myös niukasti analysoitu. Vertailua on keskeisempien tunnuslukujen kohdalla koko yliopistolaitokseen.

Raportointi tuottavuushankkeiden ja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksista on ohjeen mukainen. Yliopiston henkilöstömäärä on vähentynyt edellisestä vuodesta. Tähän vaikutti yliopiston omien toimenpiteiden lisäksi myös rakennerahastotoiminnassa tapahtuneet muutokset.

Vuoden 2008 aikana Vaasan yliopistossa ei ole ollut käytössä yhtenäistä ja kattavaa työajan seurantajärjestelmää. Yliopiston työaikakirjanpitojärjestelmä on kuitenkin syksyn 2008 aikana uudistettu ja koko henkilöstöä koskeva työnajan seuranta on aloitettu vuoden 2009 alusta lukien.

Yliopiston kustannusten seuranta ja työajankohdentamisjärjestelmää tulee kehittää osana kokonaiskustannusmalliin siirtymistä.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulupolitiikan tavoitteet vuosille 2007-2012 on asetettu Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa, joka koulutustarjonnan osalta tarkistetaan vuoden 2009 aikana. Opetusministeriö (OPM) on määritellyt rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat maaliskuussa 2008. Rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmaa vuodesta 2010 alkaen sisällytetään osaksi Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksia, joihin tulee sisällyttämään myös sektoritutkimuksen rakenteellinen kehittäminen.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistava lakiesitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2009 ja toimeenpanolain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2009. Yliopistouudistukseen liittyen uudistetaan myös Suomen Akatemiaa koskevaa lainsäädäntöä. Kaikki yliopistot toimitivat uudessa oikeushenkilömuodossa 1.1.2010 alkaen. OPM on valmistellut lakiesitykseen liittyen yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2010 eteenpäin. OPM jatkaa korkeakoulujen ohjaukseen liittyvää toiminnan ja talouden indikaattoreiden kehittämistä.

OPM toteuttaa hallituksen riihikannanoton mukaisia toimenpiteitä tulevaisuuden kasvuedellytysten turvaamiseksi. Tähän liittyvä korkeakoulutettujen työuria pidentävä hanke valmistuu maaliskuussa 2010. Opiskelijavalintojen kehittämistä koskevat esitykset valmistuvat vuoden 2009 lopussa.

Innovaatiopoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle syksyllä 2008 ja innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi valmistuu syksyllä 2009. OPM varautuu raportoimaan eduskunnalle korkeakoululeksintölain toivuudesta. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisestä valmistui OPM:n ja TEMin suositukset vuoden 2009 alussa.

OPM:n johdolla valmistellaan laajapohjaisessa yhteistyössä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta. Johtoryhmän toinen väliraportti ehdotuksineen valmistui maaliskuussa 2009. Osana aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta OPM valmistelee erityispätevyysjärjestelmää ja oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen mallia. Näitä kehitetään tutkintoon johtavan koulutuksen ja korkeakoulun tutkimusvahuuksien kanssa yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä on päätetty 7.5.2009, että hallinnonalakohtaiset valtiosuudet yhdistetään ja keskitetään valtiovarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Valtiosuus uudistus koskee myös harjoittelukoulujen esi- ja perusopetusta. Yliopistojen tuottavuusohjelman toteuttamista jatketaan aiemmin sovitusti. Tuottavuusohjelman vuosien 2012-2015 lisätoimenpiteet eivät koske yliopistoja.

Yhteistyössä SYLin ja yliopistojen rehtorien neuvoston kanssa valmistellaan opiskelijapalauttejärjestelmää. Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi KKA auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä. KKA arvioi tutkintorakenneuudistuksen toteutuksen vuonna 2010.

Korkeakouluopiskelijoiden osaamista mittaava OECD:n AHELO-hanke toteutetaan vuosina 2009-2011. Kansallinen osaamisen ja tutkintojen viitekehys valmistuu vuonna 2009.

Kansallisen tutkimuksen infrastruktuuripolitiikan vahvistamiseksi laadittu infrastruktuuritiekartta on valmistunut, ja OPM pyrkii vuoden 2009 aikana edistämään tässä esitettyjä toimenpiteitä.

OPM tukee kansainvälistymistä ja neliportaisen opettajan- ja tutkijanuran kehittämistä rahoitusmallin puitteissa. Tutkijakouluhakua uudistetaan vuoden 2010 hakua varten. Tutkimustoimintaan liittyvää tiedonkeruuta vahvistetaan ja systematisoidaan.

OPM on yhdessä korkeakoulujen kanssa käynnistänyt toimenpidekokonaisuuden (RAKETTI-hanke), jonka tavoitteena on korkeakoululaitoksen ohjauksessa ja vaikuttavuuden seuraamisessa sekä korkeakoulujen sisäisessä johtamisessa tarvittavan tiedon sekä käytössä olevien IT-ratkaisujen laadun, yhteentoimivuuden ja käytettävyyden edistäminen kansallisella tasolla. Yliopistojen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2008. Sähköistä hakujärjestelmää ja sen kautta toteutettavaa yhteishakua kehitetään edelleen palvelemaan yliopistojen opiskelijavalintoja.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma